

RAMOWY PROGRAM SZKOLEŃ DLA KADRY SPECJALISTYCZNYCH CENTRÓW WSPIERAJĄCYCH EDUKACJĘ WŁĄCZAJĄCĄ (SCWEW)

**RAMOWY PROGRAM SZKOLEŃ DLA KADRY
SPECJALISTYCZNYCH CENTRÓW WSPIERAJĄCYCH
EDUKACJĘ WŁĄCZAJĄCĄ (SCWEW)**

Redakcja merytoryczna

Agnieszka Pietryka

Redakcja językowa i korekta

Karolina Strugińska

Projekt okładki, opracowanie graficzne skład

Wojciech Romerowicz

Warszawa 2020

Wydanie I

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Spis treści

1. Charakterystyka założeń programu.....4
 - 1.1. Rola i zadania kadry, wynikające z Modelu SCWEW.....4
 - 1.2. Kompetencje kadry, wynikające z Modelu SCWEW.....4
2. Ramowy program szkolenia dla kadry SCWEW.....6
 - 2.1. Moduły szkolenia – rozkład materiału.....6
 - 2.2. Cele, treści, zasoby, środki i metody dotyczące realizacji poszczególnych modułów.....15
 - 2.2.1. Moduł I. Edukacja włączająca.....15
 - 2.2.2. Moduł II. SCWEW jako instytucja wspierająca.....21
 - 2.2.3. Moduł III. Funkcjonowanie szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej.....26
 - 2.2.4. Moduł IV. Planowanie pracy nauczyciela w szkole włączającej.....33
 - 2.2.5. Moduł V. Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej.....37
 - 2.2.6. Moduł VI. Metody pracy w klasie zróżnicowanej.....41
 - 2.2.7. Moduł VII. Współpraca w pracy SCWEW.....46
 - 2.2.8. Moduł VIII. Edukacja zdalna/hybrydowa w szkole włączającej.....51
 - 2.2.9. Moduł IX. Praca z dorosłymi.....58
 - 2.3. Ramowy scenariusz zajęć.....60

1. Charakterystyka założeń programu

W ramach projektu „Opracowanie modelu funkcjonowania Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)”, realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, opracowano koncepcję funkcjonowania SCWEW, dalej zwaną Modelem SCWEW.

1.1. Rola i zadania kadry, wynikające z Modelu SCWEW

Głównym zadaniem Centrów, zgodnie z przyjętymi w Modelu SCWEW założeniami, będzie wspieranie nauczycieli przedszkoli i szkół ogólnodostępnych we wdrażaniu i praktycznej realizacji założeń edukacji włączającej. Zarządzanie zasobami ludzkimi, poprzez podnoszenie kompetencji kadry i jednoczesny transfer wiedzy oraz umiejętności z placówek specjalistycznych do przedszkoli i szkół ogólnodostępnych, ma wspomóc ich działania w obszarze włączania, dedykowane dzieciom, uczniom, rodzicom i opiekunom.

Kadrę SCWEW stanowić będą nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w szkole/placówce specjalnej oraz nauczyciele i specjaliści zatrudniani w miarę potrzeb do realizacji celów projektowych SCWEW, a także inne osoby pełniące funkcje wynikające z przewidzianych w projekcie zadań. Skład osobowy SCWEW może się zmieniać w zależności od liczby zatrudnianych nauczycieli i specjalistów, którzy będą wspierać szkoły ogólnodostępne adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb. Osoby zatrudnione do realizacji zadań projektowych wynikających z roli SCWEW będą otrzymywały dodatkowe uposażenie.

W Modelu SCWEW zaproponowano następujące funkcje poszczególnych osób realizujących wyznaczone zadania. Kadra SCWEW to:

- lider SCWEW (dla liderów opracowany został oddzielny program szkolenia);
- ekspert ds. edukacji włączającej;
- ekspert ds. technologii wspomagających;
- ekspert ds. informacji i ewaluacji;
- koordynator ds. edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW;
- nauczyciele z kwalifikacjami w zakresie pedagogiki specjalnej i/lub resocjalizacji i/lub socjoterapii;
- specjaliści.

1.2. Kompetencje kadry, wynikające z Modelu SCWEW

Zaproponowane szkolenia mają na celu wyposażenie kadry SCWEW w kompetencje, które umożliwią realizację zadań wspierających kadre przedszkoli/szkół ogólnodostępnych. Do najważniejszych kompetencji można zaliczyć: umiejętność współpracy zespołowej, pracy z dorosłymi i zarządzania zmianą.

Program szkoleń ma na celu przygotowanie kadry SCWEW do wspierania nauczycieli przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w procesie wdrażania edukacji włączającej.

Umiejętności takie jak: uwzględnianie różnorodności dzieci/uczniów na różnych poziomach oraz etapach kształcenia, stosowanie zróżnicowanych metod i form pracy, różnicowanie oceniania czy dostosowywanie wymagań do potrzeb i możliwości uczniów, to tylko niektóre z praktycznych umiejętności wskazanych w prezentowanym programie szkolenia. Ich posiadanie idzie w parze z uwzględnieniem i wykorzystaniem aktywnych metod pracy, nowoczesnych technologii, nauczania zdalnego oraz dbałości o aktualne kierunki i tendencje pojawiające się w odniesieniu do dzieci/uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

Jednym z kluczowych wyzwań dla edukacji włączającej przedstawionych przez Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej jest zapewnienie wysoko wykwalifikowanej, specjalistycznej kadry oraz stałe doskonalenie nauczycieli – stanowi ono istotne zadanie w procesie wdrażania i podnoszenia jakości edukacji włączającej.

2. Ramowy program szkolenia dla kadry SCWEW

2.1. Moduły szkolenia – rozkład materiału

Nazwa modułu I: **Edukacja włączająca**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Integracja grupy i budowanie zespołu, przedstawienie celów projektu dotyczącego Modelu SCWEW	4
II.	Koncepcja i implementacja edukacji włączającej	4
III.	Edukacja włączająca – doświadczenia uczestników szkolenia	4
IV.	SCWEW – ku włączeniu, idea powstania i rola SCWEW	3
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja *Od kształcenia segregacyjnego do włączenia* – min. 20 slajdów, zawierająca co najmniej 2 materiały filmowe, przygotowana z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych.
2. Infografika: *Co to znaczy szkoła włączająca?*
3. Opis dobrej praktyki jednej szkoły, dotyczący realizacji edukacji włączającej – 5 stron.

Nazwa modułu II: **SCWEW jako instytucja wspierająca**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Rola i zadania SCWEW	4
II.	Opis wsparcia udzielanego przez SCWEW	7
III.	Kompetencje kadry SCWEW niezbędne do realizacji wsparcia	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Infografika: *Etapy współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem/szkołą ogólnodostępną*; projektowanie opisu wsparcia.
2. Plakat/infografika: *Profil kompetencyjny kadry SCWEW*.

Nazwa modułu III: **Funkcjonowanie szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Jak budować środowisko włączające w szkole?	4
II.	Organizacja pracy szkoły włączającej	3
III.	Współpraca z rodzicami wszystkich dzieci/uczniów	4
IV.	Współpraca z nauczycielami/specjalistami/pracownikami niepedagogicznymi w tworzeniu klimatu szkoły włączającej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Scenariusz spotkania z rodzicami, wskazujący korzyści z budowania w szkole środowiska włączającego dla uczniów, rodziców, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych oraz społeczności lokalnej.
2. Infografika/plakat: *Wizja szkoły włączającej* (społeczność szkolna, środowisko lokalne, budynek, otoczenie).

Nazwa modułu IV: **Planowanie pracy nauczyciela w szkole włączającej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Każdy uczeń zasobem grupy/klasy zróżnicowanej w szkole włączającej	8
II.	Planowanie pracy nauczyciela w grupie uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi	7
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Każdy uczeń zasobem klasy/grupy/szkoły.*
2. Plakat: *Jakie elementy powinien wziąć pod uwagę nauczyciel, planując pracę z klasą zróżnicowaną?*

Nazwa modułu V: **Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Proces oceniania jako element budowania szkoły włączającej	4
II.	Zróżnicowane strategie sprawdzania wiedzy i umiejętności, z uwzględnieniem funkcjonowania grupy zróżnicowanej (m.in. ocenianie kształtujące, ocenianie włączające). Zasady oceniania osiągnięć szkolnych ucznia	7
III.	Ocenianie zewnętrzne – organizacja; analiza kontekstowa wyników. Wykorzystanie wyników analizy do doskonalenia pracy szkoły i nauczyciela w kontekście klasy zróżnicowanej.	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Różne sposoby oceniania, z uwzględnieniem grupy zróżnicowanej.*

Nazwa modułu VI: **Metody pracy w klasie zróżnicowanej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Metody pracy w klasie zróżnicowanej	8
II.	Przestrzeń klasy zróżnicowanej	2
III.	Adaptacja materiałów edukacyjnych do zróżnicowanych potrzeb uczniów	5
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Infografika: *Modele przestrzennej organizacji sali lekcyjnej* (zgodnie z rozwiązaniami omówionymi w literaturze przedmiotu).
2. Infografika: *Ogólne zasady adaptacji materiałów edukacyjnych dla grupy zróżnicowanej*.

Nazwa modułu VII: **Współpraca w pracy SCWEW**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Współpraca w SCWEW (lider i kadra)	6
II.	Współpraca z interesariuszami SCWEW	3
III.	Współpraca z Centrum Koordynującym (CK)	2
IV.	Monitorowanie i ewaluacja działań SCWEW	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja: *Zasady dobrej współpracy.*
2. Infografika: *O relacjach.*

Nazwa modułu VIII: **Edukacja zdalna/hybrydowa w szkole włączającej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Budowanie relacji i ich znaczenie dla rozwoju dziecka. Uwarunkowania sukcesu szkoły w pracy zdalnej/hybrydowej	6
II.	Rozwijanie kompetencji kluczowych każdego dziecka/ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej	5
III.	Wsparcie rodzinne, rówieśnicze, środowiskowe dziecka/ucznia w edukacji zdalnej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Rola nauczyciela/wychowawcy w budowaniu wsparcia rówieśniczego i rodzinnego w edukacji zdalnej w klasie zróżnicowanej.*
2. Plakat: *Jak utrzymać kontakt i relacje z dzieckiem/uczniem w edukacji zdalnej w szkole włączającej?*

Nazwa modułu IX: **Praca z dorosłymi**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Warunki skutecznego komunikowania się w pracy z dorosłymi	3
II.	Specyfika uczenia się człowieka dorosłego	4
III.	Metodyka uczenia się człowieka dorosłego	4
IV.	Informacja zwrotna w pracy z dorosłymi	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Zasady skutecznej komunikacji.*
2. Plakat: *Nadawca i odbiorca informacji zwrotnej w kształceniu dorosłych.*

2.2. Cele, treści, zasoby, środki i metody dotyczące realizacji poszczególnych modułów

2.2.1. Moduł I. Edukacja włączająca

Charakterystyka założeń programu

W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, w tym posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych. W związku z tym w kształceniu ogólnym szkoły mierzą się z wyzwaniem, jakim jest zapewnienie warunków efektywnego kształcenia dla wszystkich uczniów. Istnieje zatem potrzeba pogłębiania wiedzy i doskonalenia kompetencji kadry szkół ogólnodostępnych oraz wsparcia jej w lepszej organizacji działań na rzecz edukacji włączającej poprzez wykorzystanie potencjału kadry szkół/placówek specjalnych.

Zachodzące w ostatnich latach zmiany w postrzeganiu osób z niepełnosprawnościami oraz podejściu do ich wspierania przekładają się bezpośrednio na projektowane i realizowane zmiany w systemie oświaty, ukierunkowane na zindywidualizowane, spersonalizowane wsparcie uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi. W trakcie realizacji tego modułu uczestnicy szkolenia zostaną zapoznani z najistotniejszymi informacjami związanymi z teoretycznym i praktycznym aspektem realizacji edukacji włączającej.

Cel ogólny:

Przedstawianie idei i implementacji edukacji włączającej.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- jest zintegrowany z grupą, umie budować dobre relacje w zespole;
- zna cele projektu Model SCWEW;
- zna ideę i założenia edukacji włączającej;
- rozumie kierunek i potrzebę zmian wprowadzanych w systemie oświaty ukierunkowanych na spersonalizowane wsparcie uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi;
- zna praktyczne aspekty realizacji edukacji włączającej w szkole, jak również doświadczenia szkół w tym zakresie;

- potrafi określić ideę powstania SCWEW.

Treści modułu:

- Zasady budowania dobrych relacji w grupie i integracji.
- Koncepcja i implementacja edukacji włączającej – pojęcie, idea i historia edukacji włączającej, podstawy teoretyczne (dokumenty międzynarodowe), budowanie szkoły wysokiej jakości dla wszystkich uczniów, zrównoważone cele kształcenia, uwzględniające harmonijny rozwój uczniów, system wsparcia współpracujących ze sobą nauczycieli, specjalistów, pracowników szkoły i interesariuszy).
- Podstawy prawne edukacji włączającej (z uwzględnieniem *Konwencji o prawach dziecka* oraz *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*).
- Wyzwania związane z wdrażaniem założeń edukacji włączającej – od teorii do praktyki.
- Co oznacza edukacja włączająca wysokiej jakości w praktyce – perspektywa ucznia, nauczyciela, rodzica, środowiska – doświadczenia różnych szkół.
- Najistotniejsze obszary szkoły z perspektywy wdrażania edukacji włączającej.
- SCWEW – idea powstania Centrów.
- Rola SCWEW w budowaniu środowiska włączającego/włączającej kultury szkoły i społeczeństwa.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: rozmowy w kręgu, praca w małych grupach, burza mózgów itp.;
- metody i techniki integrujące zespół/grupę, np. *team bulding*, *action learning*;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- scenariusze zajęć;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Integracja grupy i budowanie zespołu, przedstawienie celów projektu dotyczącego Modelu SCWEW	4
II	Koncepcja i implementacja edukacji włączającej	4
III	Edukacja włączająca – doświadczenia uczestników szkolenia	4
IV	SCWEW – ku włączeniu, idea powstania i rola SCWEW	3
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja: *Od kształcenia segregacyjnego do włączenia* – min. 20 slajdów, zawierająca co najmniej 2 materiały filmowe, przygotowana z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych.
2. Infografika: *Co to znaczy szkoła włączająca?*
3. Opis dobrej praktyki jednej szkoły dotyczący realizacji edukacji włączającej – 5 stron.

Zasoby on-line do modułu I:

- Both T., Ainscow M., (2011), *Przewodnik po edukacji włączającej*, Warszawa: Olimpiady Specjalne Polska,
<http://www.olimpiadyspecjalne.pl/sites/default/files/olimpiadyspecjalne/simple-page/attachments/2012edukacjaawlaczajaca.pdf> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Zbiór 5 publikacji dotyczących edukacji włączającej:
<https://www.ore.edu.pl/2019/09/edukacja-wlaczajaca-seria-publicacji/>
 - Szczepkowska K., (2019), *Edukacja włączająca w szkole – szanse i wyzwania*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp->

- [content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24183](https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24183)
[online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Zadęcka E., (2019), *Edukacja włączająca w aspekcie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej i kształcenia specjalnego. Z doświadczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24184> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Grygier U., (2019), *Edukacja włączająca w aspekcie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej i kształcenia specjalnego. Z doświadczeń szkoły*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24185> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Łaska B., (2019), *Prawo oświatowe a edukacja włączająca*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24186> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Szczepkowska K., (2019), *Współpraca z rodzicami, czyli jak rozmawiać o edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24187> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Cybulska R. i in, (2017), *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie edukacji w świetle nowych przepisów prawa oświatowego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=12983> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Woroniecka-Borowska A., (2019), *Prawne aspekty organizacji kształcenia ucznia zdolnego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24545> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Mucha K., (2018), *Przepisy prawa a planowanie, organizacja i prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19760> [online, dostęp dn. 5.01.2021].

- Cykl książeczek z serii *One są wśród nas* (2009–2011), Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/collectiondescription?dirids=20> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Krakowiak K. (red.), (2017), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cybulska R. i in., (2016), *Uczeń z zespołem Aspergera w szkole ogólnodostępnej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2017/03/poradnik-uczen-z-zespolem-aspergera-w-szkole-ogolnodostepnej/>; http://www.bc.ore.edu.pl/Content/887/Uczen_zzespolem_Aaspergera_w_szkole_ogolno_dostepnej.pdf [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Smyczek A., Dońska-Olszko M., (2016), *Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/879/Edukacja+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawn%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+i+sprz%C4%99%C5%BCon%C4%85.pdf>; <https://www.ore.edu.pl/2017/01/edukacja-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-i-sprzezona/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Antoszkiewicz E., (2016), *Tworzenie warunków edukacyjnych dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/880/Tworzenie+warunk%C3%B3w+edukacyjnych+dla+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawn%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+w+stopniu+lekkim.pdf> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Publikacje w języku polskim dotyczące edukacji włączającej wydane przez Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej <https://www.european-agency.org/Polski/publications> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Florek A., Hamerlak K., (b.r.), *Dziecko autystyczne i z zespołem Aspergera w przedszkolu i szkole. Włączanie do grupy rówieśniczej i tworzenie warunków sprzyjających uczeniu się*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6470> [online, dostęp dn. 5.01.2021].

- Chrzanowska I., Szumski G., (2019), *Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, <http://czytelnia.frse.org.pl/edukacja-wlaczajaca-w-przedszkolu-i-szkole/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Strona internetowa przedstawiająca wykonane i planowane działania MEiN w obszarze edukacji włączającej: <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-wlaczajaca-dotychczasowe-i-planowane-dzialania-men> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Zbiór materiałów dotyczących edukacji włączającej w teorii i praktyce – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2015/03/edukacja-wlaczajaca> [online, dostęp dn. 5.01.2021].

2.2.2. Moduł II. SCWEW jako instytucja wspierająca

Charakterystyka założeń programu:

Podniesienie jakości edukacji włączającej to kluczowe zadanie SCWEW. Zaprojektowane i realizowane przez SCWEW wsparcie merytoryczne i rzeczowe przedszkoli i szkół ogólnodostępnych znacząco wpłynie na wdrażanie i podnoszenie jakości edukacji dzieci/uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi.

W połączeniu z już dostępnymi w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych instrumentami służącymi wspieraniu dzieci/uczniów, Centra będą działać na rzecz uspołnienienia i zoptymalizowania dostępnego wsparcia. Kluczowy czynnik realizowania wsparcia przez SCWEW stanowią zasoby kadrowe szkół i placówek specjalnych, na bazie których powstaną Centra. Transfer tych zasobów na rzecz wzmocnienia przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zakresie wsparcia dzieci/uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi przyczyni się w znacznym stopniu do podniesienia jakości edukacji włączającej.

Cel ogólny:

Zaznajomienie uczestników z rolą i zadaniami Centrów, a także rodzajem i zakresem wsparcia, jakim SCWEW będzie obejmował szkołę włączającą.

Cele szczegółowe:

Uczestnik po zakończeniu szkolenia:

- zna strukturę, organizację, zadania ogólne SCWEW i założenia jego funkcjonowania w kontekście udzielanego wsparcia;
- zna zakres i formy wsparcia świadczonego przez SCWEW;
- zna etapy współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą włączającą, takie jak: planowanie działań po przeprowadzeniu diagnozy potrzeb, realizacja zadań, monitorowanie i ewaluacja;
- zna zasady funkcjonowania wypożyczalni sprzętu oraz potrafi określić, jakiego rodzaju sprzęt będzie w niej dostępny;
- wie, jacy specjaliści mogą być zatrudnieni w SCWEW i jakie będą ich zadania;
- zna kompetencje kadry SCWEW;
- umie opracować/zaproponować rozwiązania mające na celu realizację zadań SCWEW;

- potrafi wykorzystać doświadczenie zawodowe w pracy z dziećmi ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i ich rodzicami podczas współpracy z zespołem;
- potrafi wskazać trudności, mocne strony i korzyści w obszarach pracy z dzieckiem/ucznikiem i rodzicami podczas pracy zespołowej;
- postrzega SCWEW jako bazę zasobów – dostrzega potencjał tego rozwiązania w procesie wspierania nauczycieli szkół włączających w pracy z uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi;
- zna przebieg procesu nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą ogólnodostępną;
- zna narzędzia diagnostyczne stosowane w procesie nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą włączającą;
- zna narzędzia ewaluacji ilościowej i jakościowej oraz zasadność bieżącej ewaluacji podejmowanych działań;
- uczestniczy w symulacji projektowania przykładowego procesu wsparcia oraz jego ewaluacji, potrafi umotywić zasadność zaproponowanych form udzielonego wsparcia.

Treści modułu:

- Rola i zadania SCWEW w kontekście wsparcia dla szkoły włączającej.
- SCWEW jako „baza zasobów” służących wspieraniu szkół włączających.
- Realizacja zadań SCWEW w kontekście działań międzyresortowych.
- Rodzaje i zakres wsparcia, jakimi dysponować będzie SCWEW (wsparcie kadrowe, merytoryczne, rzeczowe).
- Formy wsparcia udzielanego przez SCWEW – zasady stosowania takich metod jak: superwizja, konsultacje, konsultacje eksperckie, lekcje modelowe i in.
- Proces nawiązania współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą ogólnodostępną.
- Opis rozpoznania potrzeb i możliwości w zakresie edukacji włączającej w obszarze działania SCWEW, planowania działań i realizacji wsparcia, monitorowania i ewaluacji.
- Zasady konstruowania kwestionariusza badania potrzeb szkoły ogólnodostępnej w zakresie wsparcia przez SCWEW.
- Zasady działania wypożyczalni sprzętu.
- Ewaluacja działań realizowanych pomiędzy SCWEW a szkołą włączającą:
 - sposób ewaluacji wsparcia udzielanego przez SCWEW – ewaluacja ilościowa i ewaluacja jakościowa;
 - narzędzia ewaluacji.

- Projektowanie przykładowego procesu wsparcia – symulacja problemu wraz z opisem przeprowadzenia ewaluacji skuteczności podjętego działania.
- Kompetencje i zadania kadry SCWEW.
- Wyzwania związane z realizacją zadań SCWEW:
 - współpraca z nauczycielami przedmiotu, nauczycielami współorganizującymi edukację uczniów z niepełnosprawnościami i innymi specjalistami zatrudnionymi w szkole;
 - współpraca z nauczycielami rozpoczynającymi pracę w szkole;
 - współpraca z kadrą niepedagogiczną szkoły;
 - współpraca z rodzicami (dzieci/uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi/edukacyjnymi oraz rodzicami pozostałych uczniów);
 - specyfika pracy w trakcie edukacji zdalnej i hybrydowej.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady/wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: wymiana doświadczeń, metoda *world cafe*;
- sesja plakatowa;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, rzutnik, komputer, ekran;
- tablica interaktywna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Rola i zadania SCWEW	4
II	Opis wsparcia udzielanego przez SCWEW	7

III	Kompetencje kadry SCWEW do realizacji wsparcia	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Infografika: *Etapy współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem/szkołą ogólnodostępną*; projektowanie opisu wsparcia.
2. Plakat/infografika: *Profil kompetencyjny kadry SCWEW*.

Zasoby on-line do modułu II:

- Prezentacja projektu pn. „Opracowanie Modelu SCWEW”,
<https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-wer/opracowanie-modelu-scwew/opracowanie-modelu-scwew-aktualnosci/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Chrzanowska I., *Edukacja włączająca – wyzwanie dla kompetencji pedagogów specjalnych*, „Studia Edukacyjne” 2018, nr 48,
<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/se/article/download/20889/20239/> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2012), *Kształcenie nauczycieli przygotowujące do edukacji włączającej. Profil nauczyciela edukacji włączającej*, Europejska Agencja Rozwoju Edukacji Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami, https://www.european-agency.org/sites/default/files/te4i-profile-of-inclusive-teachers_Profile-of-Inclusive-Teachers-PL.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Hajdukiewicz M. (red.), (2015), *Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<http://wmbp.olsztyn.pl/pdf/368.pdf> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Wysocka J., Hajdukiewicz M., (2015), *Zapewnianie jakości procesu wspomagania szkół w rozwoju*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
https://ore.edu.pl//images/files/POWER/zarzadzanie_oswiata/materialy_pomocnicze/Zapewnianie_jakosci_procesu_wspomagania_wprowadzenie.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021].

- Strykowski W., (2005), *Kompetencje współczesnego nauczyciela*, „Neodidagmata” 2005, nr 27/28, <https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/3096/1/strykowski.pdf> [online, dostęp dn. 7.01.2021]
- Przykłady dobrych praktyk w zakresie wspomagania szkół i przedszkoli:
<https://www.ore.edu.pl/2015/04/przyklady-dzialan/> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Poradniki z serii *Jak wspomagać pracę szkoły*:
<https://www.ore.edu.pl/2015/09/wspomaganie-szkoly-krok-po-kroku/> [online, dostęp dn.7.01.2021].
- Materiały dotyczące prowadzenia sieci współpracy i samokształcenia:
<https://www.ore.edu.pl/2015/04/dla-koordynatorow-sieci-wspolpracy-i-samokszaltlenia/> [online, dostęp dn. 7.01.2021].

2.2.3. Moduł III. Funkcjonowanie szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej

Charakterystyka założeń programu:

Szkoła włączająca to szkoła dla wszystkich – dla każdego ucznia. Aby szkoła stała się szkołą włączającą i pełniła znaczącą rolę w procesie włączania i budowania środowiska włączającego, cała społeczność szkolna powinna być ukierunkowana na budowanie wewnętrznej i zewnętrznej koalicji na rzecz włączania. Tylko poprzez wspólnie zaplanowane i realizowane działania, podkreślające istotę i znaczenie włączania oraz budowanie środowiska włączającego, korzystnego dla każdego ucznia, szkoła ma możliwość stać się realnym czynnikiem wspierającym proces włączania i indywidualizacji tego procesu wobec każdego ucznia.

Moduł ten ma za zadanie podkreślić najistotniejsze obszary i zadania szkoły w aspekcie budowania zróżnicowanego środowiska szkolnego, sprzyjającego inkluzji każdego ucznia, rodzica oraz wdrażaniu założeń edukacji włączającej.

Cel ogólny:

Zapoznanie z założeniami szkoły ogólnodostępnej jako „szkoły dla wszystkich i każdego ucznia”.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- zna zasady funkcjonowania szkoły zgodnie z ideą i założeniami edukacji włączającej oraz znaczenie postaw sprzyjających inkluzji;
- potrafi analizować szanse i zagrożenia, słabe i mocne strony procesu włączania;
- wie, jak sobie radzić w sytuacjach trudnych, konfliktowych związanych z wdrażaniem zmiany;
- zna przepisy prawa oświatowego dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kształcenia specjalnego, wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i zadania szkoły włączającej wynikające z tych przepisów;
- zna rolę i zadania społeczności szkolnej i środowiska lokalnego w organizacji pracy szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej;
- potrafi analizować sytuację szkoły ogólnodostępnej w obszarze zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych we współpracy ze społecznością szkolną;
- zna potencjalnych sojuszników wewnętrznych i zewnętrznych edukacji włączającej oraz umie pozyskiwać ich do współpracy w realizacji działań włączających w szkole, a także promowania działań służących wdrażaniu edukacji włączającej;

- zna zasady i potrafi stworzyć odpowiedni klimat do działań sprzyjających akceptacji idei edukacji włączającej, angażując w ten proces wszystkich pracowników szkoły oraz rodziców dzieci/uczniów;
- umie wspierać kadre pedagogiczną i niepedagogiczną szkoły ogólnodostępnej w planowaniu pracy z uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, zgodnie z założeniami szkoły włączającej;
- umie planować i realizować działania na rzecz budowania świadomości i akceptacji edukacji włączającej.

Treści modułu:

- Uniwersalne i specyficzne zadania szkoły włączającej, szanse i zagrożenia w realizacji zadań (np. formy oporu wobec zmiany, w tym konformizm, wycofywanie się, rytualizm, odrzucenie, akceptacja).
- Założenia i podstawy prawne organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kształcenia specjalnego i wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz możliwość wykorzystania tych instrumentów wsparcia na rzecz budowania środowiska włączającego.
- Koncepcja pracy szkoły (wizja, misja), program wychowawczo-profilaktyczny uwzględniający budowanie inkluzyjnej kultury szkoły i wykorzystanie zasobów środowiska lokalnego na rzecz budowania zasobów do wdrażania edukacji włączającej.
- Rola, zadania i postawa dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, nauczycieli, wychowawców i specjalistów, pracowników niepedagogicznych oraz rodziców w realizacji zadań szkoły włączającej oraz budowaniu środowiska włączającego.
- Swoiste zasady współpracy, podział ról i zadań nauczycieli, specjalistów pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych sprzyjające wdrażaniu edukacji włączającej.
- Istota znaczenia oraz budowanie, wzmacnianie i doskonalenie relacji (nauczyciel – uczeń, nauczyciel – rodzic, nauczyciel – nauczyciel, uczeń – uczeń, rodzic – rodzic itp.) na rzecz tworzenia zróżnicowanego środowiska włączającego.
- Umiejętność współpracy ze środowiskiem lokalnym w kontekście budowania koalicji na rzecz włączania (świadomość istnienia koalicjantów i sprzymierzeńców edukacji włączającej).
- Zasady budowania klimatu środowiska szkolnego sprzyjającego wdrażaniu edukacji włączającej.
- Planowanie działań w procesie włączania i tworzenia uczniom przestrzeni do rozwoju.
- Warunki i organizacja pracy służące prowadzeniu edukacji włączającej.

- Kompetencje kadry przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zakresie opracowania procedur, niezbędnej dokumentacji oraz prowadzenia działań interwencyjnych, wynikających z zaistniałych sytuacji szkoły, dzieci/uczniów/słuchaczy i ich rodzin.
- Monitorowanie wdrażania edukacji włączającej.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: dyskusja, praca w małych grupach, odgrywanie ról, *open space*, symulacje;
- analiza SWOT;
- metoda problemowa;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne;
- materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Jak budować środowisko włączające w szkole?	4
II	Organizacja pracy szkoły włączającej	3
III	Współpraca z rodzicami wszystkich dzieci/uczniów	4
IV	Współpraca z nauczycielami/specjalistami/pracownikami niepedagogicznymi w tworzeniu klimatu szkoły włączającej	4

Razem	15
-------	----

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Scenariusz spotkania z rodzicami, wskazujący korzyści z budowania w szkole środowiska włączającego dla uczniów, rodziców, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych oraz społeczności lokalnej.
2. Infografika/plakat: *Wizja szkoły włączającej* (społeczność szkolna, środowisko lokalne, budynki, otoczenie).

Zasoby on-line do modułu III:

- Cybulska R. i in., (2017), *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie edukacji w świetle nowych przepisów prawa oświatowego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=12983> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Woroniecka-Borowska A., (2019), *Prawne aspekty organizacji kształcenia ucznia zdolnego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24545> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Mucha K., (2018), *Przepisy prawa a planowanie, organizacja i prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19760> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cykl książeczek z serii *One są wśród nas* (2009–2011), Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/collectiondescription?dirids=20> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Krakowiak K. (red.), (2017), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cybulska R. i in., (2016), *Uczeń z zespołem Aspergera w szkole ogólnodostępnej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2017/03/poradnik-uczen-z-zespolem-aspergera-w-szkole-ogolnodostepnej/>;

- http://www.bc.ore.edu.pl/Content/887/Uczen_zzespołem_Aspergera_w_szkole_ogólno_dostępnej.pdf [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Smyczek A., Dońska-Olszko M., (2016), *Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<http://www.bc.ore.edu.pl/Content/879/Edukacja+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+i+sprz%C4%99%C5%BCon%C4%85.pdf>
<https://www.ore.edu.pl/2017/01/edukacja-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-i-sprzezona/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Antoszkiewicz E., (2016), *Tworzenie warunków edukacyjnych dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim*,
<http://www.bc.ore.edu.pl/Content/880/Tworzenie+warunk%C3%B3w+edukacyjnych+dla+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+w+stopniu+lekkim.pdf> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Cykl publikacji:
 - Knopik T., (2018), *Diagnoza funkcjonalna. Planowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Działania postdiagnostyczne*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19758> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
 - Mucha K., (2018), *Przepisy prawa a planowanie, organizacja i prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19760> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
 - Czarnocka M., (2018), *Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19759> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
 - Tyniec A., (2018), *Kariera szkolna i zawodowa uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19757> [online, dostęp dn. 7.01.2021].

- Informacje na stronie MEiN na temat wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWR) oraz programu „Za życiem”: <https://www.gov.pl/web/edukacja/wczesne-wspomaganie-rozwoju> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Zbiór materiałów dotyczących edukacji włączającej w teorii i praktyce – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2015/03/edukacja-wlaczajaca/> [dostęp dn. 5.01.2021].
- Puchała E., (2009), *Szkoła jako wspólnota osób. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, <http://scholaris.pl/zasob/66598> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Kosmalowa J., (b.r.), *O pomaganiu i współpracy. Nauczyciele i inni specjaliści wobec rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6596> [online: dostęp dn. 12.01.2021].
- Gorzeńska O., Radanowicz E., (2019), *Zmiany, innowacje, eksperymenty. W poszukiwaniu inspiracji. Poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=26041> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Braun A., Niedźwiedzka A., (2015), *Raport Wszystko Jasne. Dostępność i jakość edukacji dla uczniów niepełnosprawnych. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Problemy i wyzwania*, Warszawa: Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z ukrytymi niepełnosprawnościami im. H. Aspergera „Nie-grzeczne dzieci”, http://www.wszystkojasne.waw.pl/wp-content/uploads/2015/12/Raport-WWR_Wszystko_Jasne.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Samorzady i administracja rządowa na rzecz osób niepełnosprawnych – informacje na stronie MEiN: <https://www.gov.pl/web/edukacja/samorzady-i-administracja-rzadowa-na-rzecz-osob-niepelnosprawnych> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Program wychowawczo-profilaktyczny – zbiór materiałów na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2017/05/program-wychowawczo-profilaktyczny/> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Wiszejko-Wierzbicka D., (2012), *Specjalne potrzeby ucznia czy szkoły? „Przewodnik po edukacji włączającej” pomocą w rozwijaniu kształcenia i uczestnictwa w życiu szkoły, „Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania” 2012, nr III (4).*

https://www.pfron.org.pl/fileadmin/files/0/285_05_Dorota_Wiszejko-Wierzbicka.pdf
[online, dostęp dn. 7.01.2021].

- Levitas A. (red.), (2012), *Strategie oświatowe*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://www.bc.ore.edu.pl/Content/249/bos_strategie+owiatowe.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021 r.].
- Florek A., Hamerlak K., (b.r.), *Dziecko autystyczne i z zespołem Aspergera w przedszkolu i szkole. Włączanie do grupy rówieśniczej i tworzenie warunków sprzyjających uczeniu się*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6470> [online, dostęp dn. 5.01 2021].
- Puchała E., (2009), *Szkoła jako wspólnota osób. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, <http://scholaris.pl/zasob/66598> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Szczepkowska K., (2019), *Współpraca z rodzicami, czyli jak rozmawiać o edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24187> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Pyżalski J. (red. nauk.), (2020), *Edukacja w czasach pandemii*, Warszawa: Edu-akcja, https://zdalnie.edu-akcja.pl/?fbclid=IwAR1whMzhv-h6Fc8cQSIBRoloGFZ7VPdInf-GaSzQykNtf_NOpRAcHWrHM7Q [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Ciszewska K., Żyza S., (2016), *Wspomaganie szkół w zakresie interwencji kryzysowej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=886&from=&dirids=1&ver_id=&lp=34&QI= [online, dostęp: 7.01.2021].

2.2.4. Moduł IV. Planowanie pracy nauczyciela w szkole włączającej

Charakterystyka założeń programu:

W szkole włączającej istotną rolę odgrywa przygotowanie merytoryczne nauczyciela, jego osobowość oraz umiejętność planowania przez niego pracy w klasie zróżnicowanej. Metodyka pracy w klasie włączającej zmieniała się na przestrzeni lat. Nauczyciel pracujący w szkole włączającej zobowiązany jest do tego, by – realizując program nauczania – uwzględniać zarówno potrzeby całej grupy, jak i bardzo szczegółowe potrzeby jednostek. Każdy uczeń jest zasobem grupy. Odpowiednie planowanie procesu kształcenia stanowi bazę dla pracy z całym zespołem klasowym. Odpowiednia organizacja pracy w klasie umożliwia realizację założeń podstawy programowej. W trakcie realizacji tego modułu uczestnicy szkolenia poznają specyfikę funkcjonowania klasy zróżnicowanej, w tym charakterystykę funkcjonowania uczniów z niepełnosprawnością, zasady pracy z uczniami w klasie zróżnicowanej.

Cel ogólny:

Doskonalenie umiejętności planowania pracy nauczyciela w klasie zróżnicowanej oraz dokonywania oceny osiągnięć ucznia w szkole włączającej/klasie zróżnicowanej.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- zna specyfikę funkcjonowania grupy/klasy zróżnicowanej;
- rozumie znaczenie współpracy nauczyciela, specjalistów, rodziców oraz nauczyciela współorganizującego kształcenie;
- zna specyfikę niepełnosprawności oraz jest świadomy zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i funkcjonalnych, które z nich wynikają;
- wie, jak w pracy z klasą zróżnicowaną realizować podstawę programową, dostosowywać wymagania edukacyjne, z uwzględnieniem rozpoznanych potrzeb i możliwości każdego ucznia;
- posiada umiejętności niezbędne do integracji międzyprzedmiotowej;
- zna specyfikę przygotowania scenariusza przebiegu zajęć dotyczących wybranego tematu realizowanych w grupie/klasie zróżnicowanej w przedszkolu, w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów, które zostały opisane w zadaniu.

Treści modułu:

- Charakterystyka grupy zróżnicowanej: co łączy, co dzieli grupę/klasę zróżnicowaną.
- Funkcjonowanie ucznia wynikające z rodzaju niepełnosprawności. Uczeń ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w klasie (w tym z niepełnosprawnością wzroku, słuchu, narządu ruchu, intelektualną, zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD), wymagającymi wprowadzenia i stosowania komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), z trudnościami w zachowaniu i funkcjonowaniu społecznym, zaburzeniami psychicznymi, chorobą przewlekłą, ze szczególnymi uzdolnieniami, z niepełnosprawnością sprzężoną – postrzeganą nie tylko jako suma odrębnych niepełnosprawności).
- Współpraca nauczyciela wiodącego i współorganizującego proces kształcenia w klasie zróżnicowanej.
- Realizacja podstawy programowej na poszczególnych etapach edukacyjnych – integracja międzyprzedmiotowa: jak w praktyce dostosowywać wymagania edukacyjne do zróżnicowanych potrzeb uczniów?
- Przebieg zajęć, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich uczniów w klasie zróżnicowanej na I i/lub II i/lub III etapie edukacyjnym.
- Kompetencje kadry przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zakresie opracowywania i weryfikowania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych, indywidualnego toku i programu nauki, indywidualnych programów wczesnego wspomaganie rozwoju itd.
- Opracowywanie i dostosowywanie programów wychowania przedszkolnego oraz nauczania, z uwzględnieniem potrzeb zróżnicowanej grupy/klasy.
- Dostosowywanie wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości uczniów.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykład problemowy;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: model GROW, *open space*, praca w małych grupach, symulacja itp.;
- analiza dokumentów;
- dyskusja kierowana;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- przykładowe scenariusze zajęć wychowania przedszkolnego oraz zajęć edukacyjnych I, II, III etapu edukacyjnego;

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

- Model SCWEW;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Każdy uczeń zasobem grupy/ klasy zróżnicowanej w szkole włączającej	8
II.	Planowanie pracy nauczyciela w grupie uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi	7
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Każdy uczeń zasobem klasy/grupy/szkoły.*
2. Plakat: *Jakie elementy powinien wziąć pod uwagę nauczyciel, planując pracę z klasą zróżnicowaną?*

Zasoby on-line do modułu IV:

- Krakowiak K. (red.), (2017), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Materiały dla nauczycieli opracowane w ramach realizacji projektu „Szkoła ćwiczeń” – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2018/02/materialy-dla-nauczycieli-szkol-cwiczen/> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Kobza M. (oprac.), (b.r.), *Planowanie, realizacja i ewaluacja pracy dydaktycznej, opiekuńczej i wychowawczej w kontekście nowej podstawy programowej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji/Centrum Edukacji Obywatelskiej,

<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=4193> [dostęp dn. 7.01.2021].

- Smyczek A., Dońska-Olszko M., (2016), *Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=879&from=&dirids=1&ver_id=&lp=10&QI= [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Czekaj K., Michalski M., Świech D. (oprac.), (b.r.), *Organizacyjne aspekty pracy nauczyciela*, Łódź: Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych, <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/organizacyjne-aspekty-pracy-nauczyciela/attachment/89> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2010), *Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przewodnik*, Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej, <http://www.oke.krakow.pl/inf/filedata/files/Jak%20organizowa%E6%20edukacij%EA.pdf> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Knopik T., (2018), *Diagnoza funkcjonalna. Planowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Działania postdiagnostyczne*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=917&from=&dirids=1&ver_id=&lp=8&QI= [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2015), *Dziecko z niepełnosprawnością w przedszkolu i w szkole ogólnodostępnej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=745&from=&dirids=1&ver_id=&lp=5&QI= [online, dostęp dn. 7.01.2021].

2.2.5. Moduł V. Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej

Charakterystyka założeń programu:

Moduł ten dotyczy niezwykle ważnego aspektu, jakim jest ocenianie uczniów – stosowanie różnorodnych strategii sprawdzania wiedzy i umiejętności zgodnie z możliwościami i potrzebami uczniów. Obszar oceniania w edukacji włączającej stanowi filar włączania każdego dziecka/ucznia w funkcjonowanie grupy/klasy. Treści szkoleniowe zawarte w tym module mają służyć przygotowaniu kadry SCWEW do wspierania nauczycieli i specjalistów szkół ogólnodostępnych w zakresie stosowania spersonalizowanych, dobranych do potrzeb i możliwości każdego ucznia sposobów sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów. Działania te będą wspomagać budowanie szkoły włączającej.

Cel ogólny:

Wyposażenie uczestników szkolenia w wiedzę i umiejętności w zakresie oceniania uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i wykorzystywania pozyskanych informacji do doskonalenia pracy szkół oraz nauczycieli w kontekście nauczania w klasach zróżnicowanych.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- potrafi opracować formy sprawdzania wiedzy i umiejętności, uwzględniając zróżnicowane potrzeby uczniów w grupie zróżnicowanej, nie zmieniając zakresu materiału, ale wprowadzając modyfikacje dotyczące formy i treści poleceń, np. test, pytania otwarte i in., uproszczone językowo polecenia, zadania dzielone na etapy i inne;
- potrafi przeprowadzić proces oceniania, zaproponować kryteria oceny, uwzględniając zróżnicowane potrzeby edukacyjne;
- stosuje zindywidualizowaną informację zwrotną, dostosowaną do możliwości każdego ucznia, uwzględniając informację o tym, co dziecko potrafi, a nad czym jeszcze powinno pracować – ocenę opisową dla nauczyciela, ucznia i rodzica;
- zna elementy oceniania kształtującego;
- ocenę ucznia traktuje również jako informację zwrotną dotyczącą trafności doboru działań podejmowanych wobec dziecka/ucznia;
- potrafi wykorzystać wyniki oceniania zewnętrznego do doskonalenia pracy w klasie zróżnicowanej;

- uwzględnia proces oceniania w budowaniu idei szkoły dla wszystkich;
- zna zasady oceniania zewnętrznego i wykorzystuje je w organizacji pracy w klasie zróżnicowanej.

Treści modułu:

- Materiały sprawdzające wiedzę uczniów, uwzględniające zróżnicowane potrzeby – zasady konstruowania sprawdzianów zawierających różne formy pytań (kafeteria pytań do wyboru, pytania otwarte, pytania jednokrotnego wyboru i inne), podział zadań na etapy, stosowanie uproszczonego języka do wybranych poleceń, graficzny układ zadań itd.
- Strategie, metody i sposoby oceniania.
- Ocena opisowa i informacja zwrotna dla ucznia, dla rodzica, dla nauczyciela (autoocena).
- Weryfikacja doboru stosowanych metod.
- Sposoby działania mające na celu uzupełnienie braków w wiedzy ucznia na podstawie dokonanej oceny, np. praca zespołowa, mentoring rówieśniczy.
- Autorefleksja i superwizja koleżeńska warsztatu pracy własnej.
- Zasady oceniania zewnętrznego – *Komunikaty dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej*.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: *action learning, world coffe*, rozmowy w kręgu, praca zespołowa i w małych grupach, burza mózgów, dyskusja kierowana, analiza przypadku itp.;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- scenariusze zajęć osób prowadzących szkolenie;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideo projektor (rzutnik), komputer, ekran;

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Proces oceniania jako element budowania szkoły włączającej	4
II.	Zróżnicowane strategie sprawdzania wiedzy i umiejętności, z uwzględnieniem funkcjonowania grupy zróżnicowanej (m.in. ocenianie kształtujące, ocenianie włączające). Zasady oceniania osiągnięć szkolnych ucznia	7
III.	Ocenianie zewnętrzne – organizacja; analiza kontekstowa wyników. Wykorzystanie wyników analizy do doskonalenia pracy szkoły i nauczyciela w kontekście klasy zróżnicowanej.	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Różne sposoby oceniania, z uwzględnieniem grupy zróżnicowanej*

Zasoby on-line do modułu V:

- Informacje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na temat egzaminu ósmoklasisty: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Informacje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na temat formuły egzaminów maturalnych w 2021 r.: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/komunikaty-i-informacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].

- Informacje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na temat formuły egzaminów zawodowych w 2021 r.: <https://cke.gov.pl/egzamin-zawodowy/egzamin-zawodowy-formula-2019/harmonogramy-komunikaty-i-informacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *System oceniania w placówkach włączających. Jak wprowadzić w życie ocenianie włączające* – materiał przygotowany przez Europejską Agencję do spraw Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej: https://www.european-agency.org/sites/default/files/implementing-inclusive-assessment_implementing-inclusive-assessment-graphic-pl.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].
- Publikacje i pomoce Centrum Edukacji Obywatelskiej: <https://ok.ceo.org.pl/publikacje-i-pomoce> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Materiały dotyczące oceniania wspierającego – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2015/04/ocenie-wspierajace/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Ocenianie online/offline* – tekst na stronie Fundacji „Szkoła z Klasą”: <https://www.szkolazklasa.org.pl/ocenie-online-offline/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *System oceniania w placówkach włączających. Ocenianie wspierające proces uczenia się a uczniowie ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi* – materiał przygotowany przez Europejską Agencję do spraw Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej: https://www.european-agency.org/sites/default/files/assessment-for-learning-and-pupils-with-special-educational-needs_assessment-for-learning-graphic-pl.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].
- Wenda A., (2018), *O docenianiu twórczego pisanie, czyli o wspierającej sile informacji zwrotnej*, „Polonistyka” 2018, wrzesień/październik, https://ok.ceo.org.pl/.../polonistyka_26_artikul_wenda.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.6. Moduł VI. Metody pracy w klasie zróżnicowanej

Charakterystyka założeń programu:

Dobrze przygotowany nauczyciel pracujący z klasą zróżnicowaną powinien ciągle doskonalić swój warsztat pracy. Praktyczna praca dydaktyczna i wychowawcza w klasie grupie/klasie zróżnicowanej wymaga znajomości i stosowania różnorodnych metod pracy. Umiejętność planowania, organizowania i realizowania lekcji na kilku poziomach – z uwzględnieniem zróżnicowanych metod, form pracy, dostosowania warunków edukacyjnych, wymagań edukacyjnych i kryteriów oceniania do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego ucznia – to wiedza i umiejętności, jakie nabędą uczestnicy szkolenia w trakcie realizacji tego modułu.

Cel ogólny:

Doskonalenie umiejętności właściwego doboru treści nauczania i praktycznego zastosowania organizacji przestrzeni, metod pracy adekwatnych do potrzeb uczniów, adaptacji i modyfikacji materiałów edukacyjnych w szkole włączającej/klasie zróżnicowanej.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- rozumie potrzebę różnicowania metod pracy w klasie;
- zna wybrane metody, formy i strategie stosowane w pracy z dziećmi/uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, np. takie jak: burza mózgów, mapy myśli, drama, tutoring, mentoring, wsparcie, metoda projektów i inne;
- projektuje scenariusz zajęć dla klasy zróżnicowanej, z zastosowaniem wybranych metod, form i strategii;
- prowadzi zajęcia wychowania przedszkolnego, lekcję na wybrany temat z każdego etapu kształcenia, z wykorzystaniem wybranej metody pracy;
- zna zasady projektowania uniwersalnego;
- zna sposoby przestrzennej organizacji klasy, potrafi omówić zalety i trudności poszczególnych rozwiązań;
- potrafi zaproponować sposób organizacji przestrzeni klasowej, w tym usadzenia uczniów w klasie, uwzględniając zróżnicowane potrzeby uczniów, także uczniów z niepełnosprawnością;
- zna zasady adaptacji materiałów edukacyjnych, ćwiczeniowych oraz kart pracy;

- potrafi zaproponować niezbędne modyfikacje przykładowych zadań tak, by zwiększyć ich dostępność (pod względem językowym, graficznym) dla wybranych uczniów z trudnościami w uczeniu się;
- zna podstawowe wytyczne WCAG;
- wie, jak stosować w praktyce teksty łatwe w uczeniu się i rozumieniu,
- zna bazy dostępnych materiałów adaptowanych do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Treści modułu:

- Wybrane metody, formy i strategie stosowane w pracy z klasą zróżnicowaną, np. burza mózgów, mapy myśli, drama, tutoring, mentoring, wsparcie rówieśnicze, metoda projektów, strategia uczenia się we współpracujących grupach i inne.
- Metody pracy w grupie zróżnicowanej a specyfika kolejnych etapów edukacyjnych i rozwój dziecka/ucznia.
- Scenariusz zajęć dla klasy zróżnicowanej, z zastosowaniem wybranych metod, form i strategii.
- Modele przestrzennej organizacji klasy.
- Planowanie przestrzeni klasy, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich uczniów.
- Adaptacja materiałów edukacyjnych: jak tworzyć materiały edukacyjne, w tym indywidualne pomoce do komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), ćwiczeniowe, karty pracy do wykorzystania w pracy z klasą zróżnicowaną; jak dobierać, dostosowywać i porządkować materiał nauczania – zapoznanie z dostępnymi bazami zasobów na otwartych licencjach.
- Teksty łatwe w czytaniu i rozumieniu.
- Projektowanie uniwersalne w środowisku szkolnym.
- Wytyczne WCAG – <https://wcag21.lepszyweb.pl/> [online, dostęp dn. 30.12.2020].
- Zasady dostosowywania materiałów i pomocy dydaktycznych niezbędnych podczas bieżącej pracy z dziećmi/uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- coaching, mentoring, doradztwo, superwizja;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: rozmowy w kręgu, praca w parach i w małych grupach, symulacja rozmów, burza mózgów, drama, mapa myśli, metoda projektu itp.;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- scenariusze zajęć osób prowadzących szkolenie;
- Model SCWEW;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Metody pracy w klasie zróżnicowanej	8
II.	Przestrzeń klasy zróżnicowanej	2
III.	Adaptacja materiałów edukacyjnych do zróżnicowanych potrzeb uczniów	5
Razem		15

Materiały potrzebne od wykonawcy:

1. Prezentacja multimedialna dotycząca metod, form i strategii pracy w klasie zróżnicowanej (30 slajdów).
2. Infografika: *Modele przestrzennej organizacji sali lekcyjnej* (zgodnie z rozwiązaniami omówionymi w literaturze przedmiotu).
3. Infografika: *Ogólne zasady adaptacji materiałów edukacyjnych dla grupy zróżnicowanej*.

Zasoby on-line do modułu VI:

- Szędzianis E., Sendeczka Z., Nych R., Kamińska P., (2017), *Nieeksperymentalne metody aktywizujące w ponadpodstawowej edukacji przyrodniczej. Nieeksperymentalne metody aktywizujące w edukacji biologicznej, fizycznej, geograficznej i chemicznej*, Warszawa:

Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://www.bc.ore.edu.pl/Content/1063/PRZYR_8_2.pdf
[online, dostęp dn. 8.01.2021].

- Baldy J., Brzozowska A., Temler B., Watemborska A., Węglowska-Wojt M., Wójcik-Hetman D., Żmijowska-Wnęk E. (oprac.), (2015), *Przewodnik metodyczny dla nauczycieli: nowatorskie metody pracy z uczniami*, Wrocław: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, http://ntz.dobrekadry.pl/wp-content/uploads/2015/06/przewodnik_metodyczny_ntz.pdf
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Materiały uwzględniające SPE, opracowane w ramach realizacji projektu „Tworzenie programów nauczania” – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2020/04/koncepcja-nakladek-uwzgledniajacych-specjalne-potrzeby-edukacyjne/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Wytyczne do uniwersalnego projektowania podręczników – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/wytyczne-edytorskie-i-jezykowe-do-opracowania-podrecznikow-oraz-wytyczne-do-uniwersalnego-projektowania-graficznego-podrecznikow> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2010), *Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*, Warszawa: Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, <https://www.power.gov.pl/media/13597/informacja-dla-wszystkich.pdf> [dostęp: dn. 8.01.2021].
- Ujednolicone zasady adaptacji i notacji brajlowskiej rekomendowane przez Ministra Edukacji Narodowej do stosowania podczas przygotowania podręczników i materiałów pomocniczych brajlowskich dla uczniów niewidomych oraz w druku powiększonym dla uczniów słabowidzących – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2012/02/ujednolicone-zasady-adaptacji-i-notacji-brajlowskiej/>
[dostęp dn. 8.01.2021].
- Informacje i zasoby dotyczące adaptacji materiałów edukacyjnych – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://adaptacje.ore.edu.pl/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Nasz Elementarz; Nasza Szkoła* – dostosowane wersje podręczników dla klas I–III szkoły podstawowej wydanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej: <https://naszelementarz.men.gov.pl/kategoria/adaptacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2014), *Nasz Elementarz. Podręcznik do szkoły podstawowej. Poradnik dla nauczyciela klasa 1, cz. 1 – Jesień. Adaptacja dla uczniów ze specjalnymi potrzebami*

edukacyjnymi, w tym ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi, Warszawa:

Ministerstwo Edukacji Narodowej,

<https://naszelementarz.men.gov.pl/pliki/kl1/adaptacje/cz1/kl1-cz1-adapt-poradnik.pdf>

[dostęp dn. 8.01.2021].

- Podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe dla uczniów z niepełnosprawnościami – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podreczniki-materialy-edukacyjne-i-materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-z-niepelnosprawnosciami> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Wykaz podręczników do kształcenia specjalnego opracowanych na zlecenie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego z dnia 14 lutego 2017 r. – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/wykaz-podrecznikow-do-ksztalcenia-specjalnego-opracowanych-na-zlecenie-ministra-wlasciwego-do-spraw-oswiaty-i-wychowania-uwzgledniajacych-podstawe-programowa-ksztalcenia-ogolnego-z-dnia-14-lutego-2017-r> [dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.7. Moduł VII. Współpraca w pracy SCWEW

Charakterystyka założeń programu:

Umiejętność nawiązywania, podtrzymywania i rozwijania współpracy to jedna z kompetencji kluczowych niezbędnych do samorealizacji i rozwoju osobistego jednostki, jej aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia. W procesie wsparcia przedszkoli i szkół ogólnodostępnych, realizowanego przez SCWEW, podejmowanie różnorodnej współpracy na wszystkich poziomach ma zasadnicze znaczenie w projektowaniu wsparcia odpowiedniego do rozeznaczonych potrzeb. Zasadniczym założeniem tego modułu będzie wyposażenie uczestników szkolenia w wiedzę, umiejętności i postawy z zakresu podejmowania, realizowania i doskonalenia różnorodnej współpracy.

Cel ogólny: Zapoznanie uczestników szkolenia z rodzajami i zakresami współpracy wynikającymi z zadań SCWEW.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- zna zasady dobrej współpracy;
- zna zakres kompetencji poszczególnych pracowników SCWEW;
- rozumie i opisuje zakres współpracy pomiędzy poszczególnymi pracownikami SCWEW, w tym z koordynatorem ds. edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW;
- postrzega SCWEW jako jednostkę podejmującą współpracę z różnymi podmiotami działającymi w systemie edukacji na rzecz wsparcia dzieci/uczniów i szkoły;
- wie, jakie kompetencje mieszczą się w obszarze działania Centrum Koordynującego (CK);
- potrafi określić, jakie mogą być pola współpracy oraz w jaki sposób może przebiegać współpraca pomiędzy poszczególnymi SCWEW;
- rozumie zasadność tworzenia sieci współpracy;
- wie, że w sytuacji trudnej SCWEW może zwrócić się o wsparcie do innych podmiotów;
- zna dokumentację, która musi być prowadzona w toku nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a innymi osobami i/lub podmiotami, potrafi określić, w jaki sposób powinna być prowadzona;

- uczestniczy w proponowanej symulacji dotyczącej motywacji do nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a partnerami na rzecz szkoły włączającej i korzyści wynikających z tej współpracy.

Treści modułu:

- Zasady skutecznej współpracy.
- Konstrukttywne rozwiązywanie konfliktów i problemów.
- Kompetencje i zadania kadry SCWEW związane ze współpracą z różnymi podmiotami.
- Rodzaje i zakresy współpracy w funkcjonowaniu SCWEW:
 - kompetencje i zakresy współpracy pomiędzy poszczególnymi pracownikami SCWEW, z uwzględnieniem współpracy z koordynatorem ds. edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW;
 - zakres i zasady współpracy pomiędzy liderem oraz kadrą SCWEW;
 - zakres i sposób współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą ogólnodostępną;
 - partnerzy wspomagający realizację zadań SCWEW – ich rola i zakres udzielanego wsparcia: organy prowadzące, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne (PPP), placówki doskonalenia nauczycieli (PDN), biblioteki pedagogiczne (BP), ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży (I poziom referencyjny), uczelnie, kuratoria oświaty (KO), instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny, pracodawcy, organizacje pozarządowe;
 - zakres i zasady współpracy pomiędzy SCWEW a Centrum Koordynującym (CK);
 - zakres i formy współpracy pomiędzy utworzonymi w ramach realizacji projektu poszczególnymi SCWEW;
 - możliwość uzyskania przez SCWEW wsparcia w sytuacji braku niezbędnych zasobów na własnym terenie;
 - dokumentacja związana z nawiązaniem i prowadzeniem współpracy pomiędzy poszczególnymi osobami lub podmiotami w ramach pracy SCWEW;
 - przeprowadzenie zadania (symulacji), w którym należy zaproponować i umotywić potrzebę współpracy pomiędzy SCWEW a jednym z partnerów w kontekście potencjalnych korzyści dla szkoły włączającej.

Metody prowadzenia zajęć:

- miniwykład;
- coaching, mentoring, *team bulding*, dyskusja;

- symulacja rozmów, metoda projektu, gry decyzyjne;
- pokaz;
- praca w grupach, praca w parach;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Współpraca w SCWEW (lider + kadra)	6
II.	Współpraca z interesariuszami SCWEW	3
III.	Współpraca z Centrum Koordynującym (CK)	2
IV.	Monitorowanie i ewaluacja działań SCWEW	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja: *Zasady dobrej współpracy.*
2. Infografika: *O relacjach.*

Zasoby on-line do modułu VII:

- (b.a.), 2011, *Współpraca poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkołami*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=7187> [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Jaskólska W. (oprac.), (2019), *Współpraca między szkołami ogólnodostępnymi i szkołami placówkami specjalnymi w kontekście edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju

Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=25605> [online, dostęp dn. 8.01.2021].

- Dorczak R., *Modele współpracy szkoły z organizacjami w środowisku lokalnym*, (b.m.), System Ewaluacji Oświaty, <https://www.npseo.pl/data/various/files/dorczak.pdf> [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- *Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym. Oferta doskonalenia* – materiał na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=3762> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L., (b.r.), *Współpraca SORE z dyrektorem placówki*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/wspolpraca_sore_z_dyrektorem.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Żurkowski M., (2019), *5 sposobów na lepszą współpracę w zespole* – artykuł na stronie *Deviniti*, <https://deviniti.com/pl/atlassian-pl/5-sposobow-na-lepsza-wspolprace-w-zespole/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Spławska-Murmyło M., Wawryszak A., (2017), *Współpraca zespołowa z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/Content/964/INF_9_2.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Szumilas E., Czopińska M., (2015), *Model Lokalnej Współpracy na rzecz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=844&from=&dirids=1&ver_id=&lp=2&QI= [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Wachna-Sosin I., Sołtysińska I., Kocurek M., Świeży M., (2012), *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=552&from=&dirids=1&ver_id=&lp=3&QI= [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Wachna-Sosin I., Sołtysińska I., Kocurek M., Świeży M., (2013), *Rola i zadania koordynatora sieci współpracy i samokształcenia*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=544&from=&dirids=1&ver_id=&lp=4&QI= [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2015), *Sieci Współpracy i Samokształcenia. Rozmowy o profilaktyce i wychowaniu*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,

http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=795&from=&dirids=1&ver_id=&lp=6&QI=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].

- Kocurek M., Sołtysińska I., Świeży M., Wachna-Sosin I., (2015), *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=801&from=&dirids=1&ver_id=&lp=8&QI=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Szumilas E., Czopińska M., Karczewska-Gzik A., (2015), *Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=825&from=&dirids=1&ver_id=&lp=10&QI=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Czarnocka M., (2018), *Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=920&from=&dirids=1&ver_id=&lp=16&QI=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Kapcia A., Woynarowska M., (2015), *W drodze do przywództwa edukacyjnego. Wybór materiałów z projektu „Przywództwo i zarządzanie w oświacie – system kształcenia i doskonalenia dyrektorów szkół/placówek”*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=764&from=&dirids=1&ver_id=&lp=94&QI=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.8. Moduł VIII. Edukacja zdalna/hybrydowa w szkole włączającej

Charakterystyka programu:

Wydarzenia, w których bierzemy udział w ostatnim czasie, związane z sytuacją pandemii i zagrożeniami wynikającymi z rozprzestrzeniania się COVID-19, wywołały zmiany nie tylko w obszarze zdrowia. Ich skutki odczuwamy w każdej dziedzinie naszego życia, dają się one zauważyć także w odniesieniu do oświaty. Dla całego społeczeństwa, władz rządowych i samorządowych, ale przede wszystkim dla każdej polskiej rodziny jest to czas większej lub mniejszej zmiany, realizacji nowych zadań, a także odchodzenia od utartych, powszechnych zachowań i sposobów działania. Zmiana jest wielka, powoli oswajamy się z otaczającą rzeczywistością, wypracowujemy nowe rozwiązania, procedury – na ile będą one adekwatne do potrzeb i możliwości jej uczestników, pokaże czas i nabyte doświadczenia.

Warto zwrócić uwagę na funkcjonowanie szkół w nowej sytuacji organizacyjnej, na wynikające z tego zagrożenia, konieczność uwzględnienia wszystkich potrzeb, oczekiwań i możliwości. Szczególnej sytuacji doświadczają szkoły, które podjęły wyzwanie edukacji uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi. Ich dyrektorzy i nauczyciele, w porozumieniu z rodzicami, starają się zminimalizować trudności i zagrożenia w okresie szczególnym – pozostawania uczniów w domach, a także realizacji edukacji zdalnej. Gromadzone doświadczenia, uwagi, wnioski z konferencji i przykłady różnych rozwiązań zachęciły zespół projektowy do opracowania ramowego programu szkolenia oraz materiałów, które mogą być przydatne w pracy szkół i placówek wspierających nauczycieli czy przygotowaniu studentów kierunków pedagogicznych do realizacji kształcenia zdalnego lub hybrydowego.

Cele ogólny:

Zapoznanie uczestników szkolenia ze specyfiką planowania i realizacji edukacji zdalnej/hybrydowej w szkołach, w których kształcą się uczniowie ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- rozumie specyfikę edukacji zdalnej/hybrydowej dla uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi;

- zna przepisy prawne dotyczące edukacji zdalnej i realizowania zadań szkoły w formie zdalnej/hybrydowej;
- docenia wagę i znaczenie relacji w środowisku edukacyjnym w czasie edukacji zdalnej;
- potrafi budować właściwe relacje w szkole, klasie, grupie;
- zna i umie kształtować u dzieci/uczniów kompetencje kluczowe, również podczas realizowania edukacji zdalnej/hybrydowej.

Treści modułu:

- Budowanie relacji i ich znaczenie dla rozwoju dziecka. Uwarunkowania sukcesu szkoły w pracy zdalnej/hybrydowej.
- Relacje w klasie, szkole, rodzinie, środowisku – wsparcie w zakresie organizacji pracy szkoły i działań na rzecz wszechstronnego rozwoju dziecka/ucznia.
- Rozwijanie kompetencji kluczowych każdego dziecka/ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej, uwzględnianie potrzeb i możliwości uczniów w planowaniu pracy uczniów i nauczycieli.
- Uwarunkowania wynikające z różnych możliwości uczniów – emocjonalnych, edukacyjnych, społecznych, rodzinnych, technologicznych itp.
- Organizacja pracy szkoły, w tym w pracy zdalnej/hybrydowej: co ogranicza, a co wyzwala nowe działania.
- Wspólne działania nauczycieli i specjalistów – formy i sposoby pracy.
- Rola rodziców ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej ucznia.
- Środowisko rówieśnicze, tutoring rówieśniczy – jak można być razem w szkole i po lekcjach.
- Wsparcie środowiskowe dziecka/ucznia: wspólne działania PDN, BP, PPP, SCWEW na rzecz rozwoju dziecka/ucznia.
- Jak utrzymać i zmotywować dziecko/ucznia w edukacji zdalnej/hybrydowej; jak nie zostawić ucznia samego – czyli stop wypadaniu uczniów w systemie szkolnego.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykład interaktywny;
- pokaz;
- dyskusja;
- analiza tekstu;
- wykorzystanie przez uczestników prezentowanych narzędzi;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne;
- nagrania filmowe;
- przykłady dobrych praktyk;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Budowanie relacji i ich znaczenie dla rozwoju dziecka. Uwarunkowania sukcesu szkoły w pracy zdalnej/hybrydowej	6
II	Rozwijanie kompetencji kluczowych każdego dziecka/ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej	5
III	Wsparcie rodzinne, rówieśnicze, środowiskowe dziecka/ucznia w edukacji zdalnej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Rola nauczyciela/wychowawcy w budowaniu wsparcia rówieśniczego i rodzinnego w edukacji zdalnej w klasie zróżnicowanej.*
2. Plakat: *Jak utrzymać kontakt i relacje z dzieckiem/ucniem w edukacji zdalnej w szkole włączającej?*

Zasoby on-line do modułu VIII:

- *Dobre praktyki w zakresie zdalnej edukacji* – poradnik MEN, <https://www.gov.pl/web/edukacja/dobre-praktyki-w-zakresie-zdalnej-edukacji-poradnik-men> [dostęp dn. 8.01.2021].
Pokazać-Przekazać 2020 – Szkoła w obliczu próby – wykład prof. Sylwii Jaskulskiej z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz dr Anety Gop z Centrum Nauki Kopernik, https://www.youtube.com/watch?v=laESg4rEjVw&feature=youtu.be&fbclid=IwAR1ecbbPCu0awCn2_a_Po8gfi6TcPxodrbajIVmlKv4JL2n_oOB6FyRiRYw [dostęp dn. 8.01.2021].
- Kacprzak M., (2020), *Edukacja zdalna w czasach pandemii – zalecenia UNESCO* – artykuł na stronie Edunews: https://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/e-learning/5024-edukacja-zdalna-w-czasach-pandemii-zalecenia-unesco?fbclid=IwAR2W5scrI_of3EjXvd_Z9zC8DFJU6LbeAjSh0qN_1GrRuwe2U7lGoMcG5LM [dostęp dn. 8.01.2021].
- Sobiesiak-Penszko P., Pazderski F., (2020), *Raport „Dyrektorzy do zadań specjalnych – edukacja zdalna w czasach izolacji”*, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, https://lekciaenter.pl/uploads/RAPORT_Dyrektorzy%20do%20zadan%CC%81%20specjalnych.pdf; <https://lekciaenter.pl/strona/28/raport?fbclid=IwAR1MKbKe85l3l3A2omAn-huZoqa2APjOSWJ6YYsus8ErLGn9WnFG3dC9zrU> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Edukacja zdalna w czasach pandemii. Raport* – Projekt Centrum Cyfrowego, <https://centrumcyfrowe.pl/edukacja-zdalna/?fbclid=IwAR0I5d78JmkgjwJeCxxL6pH0o0YfaSTbSmDNGH7OhonUcMc8vPNxPW992dQ> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Gorzeńska O., (2020), *Edukacja zdalna w czasie pandemii – doświadczenia uczniów* – artykuł na blogu autorki: <https://gorzenska.com/2020/05/12/edukacja-zdalna-w-czasie-pandemii-doswiadczenia-uczniow/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Projekt badawczy „Zdalne nauczanie a adaptacja do warunków społecznych w czasie epidemii koronawirusa” – informacje: <https://zdalnenauczanie.org/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Informacje dotyczące zdalnej edukacji na blogu Centrum Edukacji Obywatelskiej: <https://blog.ceo.org.pl/edukacja-zdalna/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Nagranie z webinarium *Jak wykorzystać doświadczenie edukacji zdalnej* na blogu Centrum Edukacji Obywatelskiej: <https://blog.ceo.org.pl/zapraszamy-na-webinarium-jak->

wykorzystac-doswiadczenie-edukacji-

zdalnej/?fbclid=IwAR14WiEtZTFrGqL9ARnGZp4cDw_GGP_GSKRYGtRGv4jsRZJRN9fE90Y5u-E [dostęp dn. 8.01.2021].

- *Nauka zdalna podczas zawieszenia zajęć w szkołach* – rekomendacje dla nauczycieli i dyrektorów – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki:
<https://www.gov.pl/web/edukacja/nauka-zdalna> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Borkowski M., (2020), *40 nauczycieli opowiedziało o swoim największym błędzie w nauczaniu zdalnym* – artykuł na stronie Nauczyciele są ważni: <https://tiny.pl/77nlz> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Różański M., (2020), *Edukacja zdalna. Co z uczniami z autyzmem?* – artykuł na stronie Niepełnosprawni.pl, http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/1053506?fbclid=IwAR2kYye18QbQlt0yw5m-Z40WRckgw3FyGS0KuDPx_U6RwAqbO0ML1jst03k [dostęp dn. 8.01.2021].
- *O nierównościach cyfrowych i zdalnej edukacji – nie wszyscy korzystają tak samo (i w tym samym stopniu)* – wystąpienie dr. hab. Piotra Plichty w ramach e-konferencji edukacyjnej „Zdalne nauczanie a specjalne potrzeby edukacyjne” (22.04.2020), https://www.youtube.com/watch?v=NZ76RgrAaS8&feature=youtu.be&fbclid=IwAR1tmM7c_EL1TsmWGoIWxcHxPFpz_Gt5ylfif-ngHltUIISaHcVLI7r_V6U [dostęp dn. 8.01.2021].
- Godorowska J., (2020), *Pandemia lekcją empatii* – artykuł na stronie Migracje.CEO: <https://migracje.ceo.org.pl/content/pandemia-lekcja-empatii?fbclid=IwAR3sRjI8jKI9yto8AVKVT9FwTVeu6P-O0EdgbGnjtRjLuxWSAIMrQ9XUPb8> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Poradnik na Focha..., czyli jak radzić sobie w czasach epidemii. Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży* – materiały na stronie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, <https://tiny.pl/7rs7d> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Pyżalski J. (red. nauk.), (2020), *Edukacja w czasach pandemii*, Warszawa: Edu-akcja, https://zdalnie.edu-akcja.pl/?fbclid=IwAR09F4g1eXkfrkkkYDPs_jBPmMmKH02O9-NXxFEKlbUb7SLd1Zv87nognOs [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- *Jak bezpiecznie prowadzić lekcje on-line? Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów* – materiał na stronie Rzecznika Praw Obywatelskich: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/jak->

[prowadzic-lekcje-online-poradnik-dla-nauczycieli-i-dyrektorow?fbclid=IwAR36oBz0IHVVwOFd8Ji4CHfNBv6RfNr_AmxUAZfNheqOwkaW_mqxOxnoGM](#) [dostęp dn. 8.01.2021].

- *Lekcje (nie tylko) w sieci. O tym, co ważne w edukacji zdalnej* – wystąpienie Oktawii Gorzeńskiej w ramach e-konferencji „E-learning dla kadry zarządzającej oświatą” (9.04.2020):
https://www.youtube.com/watch?v=nURMP_Dc9ck&fbclid=IwAR1yOrkUYsW7cAMSuU1mt4X6ozbHsRr9sPa4zl7iOTvCEAD2FjoXBl_Xg1M [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Edukacja zdalna (nie tylko) w czasach zarazy* – tekst na stronie Fundacji „Szkoła z Klasą”:
https://www.szkolazklasa.org.pl/edukacja-zdalna-nie-tylko-w-czasach-zarazy/?fbclid=IwAR3uzJpuAK_PnxBmgrBW41xr4PMDAhtJDaciZwkMKrIQCUQvm22DXpC4o-E [dostęp: 8.01.2021].
- Materiały na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych na stronie projektu „Lekcje w sieci”: <https://lekcjewsieci.pl/category/specjalne-potrzeby-edukacyjne/> [dostęp: 8.01.2021].
- Informacje dotyczące społecznego projektu nauczycielskiego „Lekcje w sieci”: <https://lekcjewsieci.pl/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Blog Specjalni.pl prowadzony przez Jolantę Majkowską i Zytę Czechowską poświęcony wykorzystaniu nowoczesnych technologii w kształceniu: <https://www.specjalni.pl/> [dostęp dn. 8.01.2021]
- Nagranie z webinarium „Edukacja zdalna na SPEcialne zamówienie” na blogu Centrum Edukacji Obywatelskiej:
<https://blog.ceo.org.pl/zapraszamy-na-webinarium-edukacja-zdalna-na-specjalne-zamowienie/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Nagranie z webinarium „SPE w nauczaniu zdalnym: Praca indywidualna i praca grupowa z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (z perspektywy pedagoga specjalnego)” prowadzonego przez Monikę Dąbkowską:
https://www.nowaera.pl/spotkania/spe-w-nauczaniu-zdalnym-1205?fbclid=IwAR0TL8kAtYuIY9Km3GSEhqvERZAO-8_EWb_s3M9GhDsGgbQIO6y3VaToxQ4 [dostęp dn. 8.01.2021].
- Gutek A., (2020), *Zagubione dzieci, zestresowani rodzice, przestarzała szkoła – edukacja w pandemii. Nie dajmy się zwariować!* – wywiad z psycholożką Aleksandrą

Piotrowską: https://zwierciadlo.pl/psychologia/nauka-przez-internet-jak-prowadzic-i-jak-ulatwic-dzieciom-nauczanie-online?fbclid=IwAR0bNgswTO-rwWHOC08-kzruwPnw-SAXC_7SKEW5kLiRjvDAuG_OhWHYw0c [online, dostęp dn. 8.01.2021].

- Sterna D., (2020), *Spadek po koronie* – artykuł na stronie Edunews: <https://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/e-learning/5067-spadek-po-koronie?fbclid=IwAR2CfKxou-H3Q8yKYozY0kQ105k0ySG8izE5K5pwxVedQpRcuOheZV8jFCM> [dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.9. Moduł IX. Praca z dorosłymi

Charakterystyka założeń programu:

Transfer wiedzy na rzecz wzmocnienia przedszkoli/szkół ogólnodostępnych w zakresie udzielania wsparcia dzieciom/uczniom ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi wymaga wykorzystywania przez ekspertów SCWEW efektywnych metod pracy pedagogicznej z osobami dorosłymi – zarówno w formie indywidualnej, jak i zespołowej. Ten moduł ma za zadanie wyposażyć ekspertów w narzędzia do świadczenia efektywnego wsparcia konsultacyjnego, a także wiedzę umożliwiającą dobieranie adekwatnych metod pracy do potrzeb przedszkoli/szkół ogólnodostępnych. Istotnym elementem jest także zapewnienie uczestnikom szkolenia narzędzi zapewniających im komfort pracy i możliwość realizowania zadań na wysokim poziomie.

Cel ogólny:

Nabywanie przez uczestników kompetencji w zakresie poznania siebie, budowania relacji, w tym skutecznego komunikowania się i pracy z dorosłymi.

Cele szczegółowe

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- posiada wiedzę i umiejętności w zakresie metod i technik samopoznania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- wie, jak budować bezpieczne i partnerskie relacje;
- zna zasady skutecznej komunikacji;
- zna metody nauczania-uczenia się człowieka dorosłego;
- zna podstawowe metody coachingowe i mentoringowe;
- ma podstawową wiedzę na temat superwizji;
- zna podstawowe zasady przekazywania informacji zwrotnej.

Treści modułu:

- Przykładowe metody i techniki poznawania siebie oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- Zasady organizowania własnej pracy, zarządzania sobą w czasie i autorefleksji.
- Budowanie bezpiecznych i partnerskich relacji z uwzględnieniem skutecznej komunikacji interpersonalnej.
- Specyfika uczenia się człowieka dorosłego.

- Podstawy coachingu, mentoringu i superwizji.
- Zasady właściwego konstruowania i przekazywania informacji zwrotnej w pracy z dorosłymi.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady;
- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: rozmowy w kręgu, praca w grupach, symulacja, burza mózgów, dyskusja;
- pokaz;
- metoda sytuacyjna;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Warunki skutecznego komunikowania się w pracy z dorosłymi	3
II.	Specyfika uczenia się człowieka dorosłego	4
III.	Metodyka uczenia się człowieka dorosłego	4
IV.	Informacja zwrotna w pracy z dorosłymi	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

1. Plakat: *Zasady skutecznej komunikacji*.
2. Plakat: *Nadawca i odbiorca informacji zwrotnej w kształceniu dorosłych*.

Zasoby on-line do modułu IX:

- Grochowalska M., (2019), *Coaching, tutoring, mentoring – nowe formy edukacji i wspierania rozwoju dorosłych*, w: Gromadzka M. (red.), *Przestrzenie i miejsca edukacji dorosłych w Polsce*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, s. 154–168, https://www.researchgate.net/publication/331231539_Coaching_tutoring_mentoring_-_nowe_formy_edukacji_i_wspierania_rozwoju_doroslych_Coaching_tutoring_mentoring_-_new_forms_of_education_and_support_for_adults_development [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Grzymkowska A., (b.r.), *Coaching w pracy z zespołem nauczycieli*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6422> [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- *Andragogika, czyli jak uczyć dorosłych* – materiał na stronie Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://aktywnaedukacja.ceo.org.pl/sites/aktywnaedukacja.ceo.org.pl/files/material_01_trecz_modulu_i.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].
- Janiszewska A., (2019), *Zasady skutecznego uczenia dorosłych*, artykuł na stronie Edutorial.pl: <https://edutorial.pl/nauka/andragogika-poznaj-zasady-skutecznego-nauczania-doroslych/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L. (oprac.), (2014), *Metoda action learning*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/action_learning.pdf [online, dostęp: 8.01.2021].
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L. (2014), *Uczenie się dorosłych – cykl Kolba*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/uczenie_sie_doroslych.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].

2.3. Formularz ramowego scenariusza zajęć

Nazwa modułu:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Tematyka zajęć:

Czas trwania zajęć:

Cele zajęć:

Metody prowadzenia zajęć:

Środki i materiały:

Zasoby do wykorzystania:

Szczegółowy przebieg zajęć:

- Wprowadzenie.
- Część zasadnicza.
- Zakończenie.

Forma ewaluacji zajęć:

Załączniki:

**OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI
ALEJE UJAZDOWSKIE 28
00-478 WARSZAWA
TEL. 22 345 37 00**

WWW.ORE.EDU.PL